

WARSZTAT III — ROZMOWA + WPROWADZENIE DO VERBATIMU

Cel

Rozwinięcie umiejętności słuchania i prowadzenia rozmowy, stworzenie wspólnego kontraktu bezpieczeństwa oraz przygotowanie uczestniczek do przeprowadzenia godzinnych rozmów będących materiałem dla projektu.

Po warsztacie uczestniczki:

- swobodniej rozmawiają ze sobą,
 - potrafią rozmawiać również o trudniejszych tematach,
 - znają podstawowe zasady dobrej rozmowy,
 - znają i potrafią stosować parafrazę,
 - rozumieją podstawowe założenia techniki verbatim,
 - są przygotowane do godzinnej rozmowy.
-

1. CHECK-IN

Czas: 10–15 min

Każda osoba mówi:

Jak się dziś masz?

oraz:

Z czym przychodzisz na dzisiejsze spotkanie?

Można również dodać:

Czy coś z poprzedniego spotkania zostało ze mną do dzisiaj?

2. CZYM JEST VERBATIM?

Czas: 15 min

Definicja

Verbatim to technika teatralna polegająca na tworzeniu materiału scenicznego na podstawie autentycznych wypowiedzi ludzi — najczęściej zarejestrowanych podczas wywiadów i rozmów.

Słowo *verbatim* oznacza dosłownie „**słowo w słowo**”.

W teatrze verbatim materiałem może być:

- nagranie rozmowy,
- transkrypcja wywiadu,
- wypowiedź świadka,
- fragment rozmowy,
- dokument,
- relacja osobista.

Istotne jest to, że **źródłem teatralnej wypowiedzi jest rzeczywista osoba i jej doświadczenie**, a nie fikcyjna postać wymyślona przez autora.

Verbatim w „Polsce wstaje z kolan”

W naszym projekcie rozmowa jest początkiem procesu:

**OSOBA → ROZMOWA → NAGRANIE → TRANSKRYPCJA → WYBÓR
FRAGMENTÓW → MONOLOG → SCENA**

Nie szukamy „idealnych odpowiedzi”.

Szukamy **ludzkich historii, sposobów myślenia, emocji, sprzeczności i szczegółów codzienności**.

3. KONTRAKT DOBREJ ROZMOWY

Czas: 20 min

Pytanie do grupy:

Czego potrzebujemy, żeby czuć się bezpiecznie podczas rozmowy?

Tworzymy wspólny kontrakt.

Trzy obszary:

A. BEZPIECZEŃSTWO

Czego potrzebujemy, żeby móc swobodnie mówić?

B. KOMFORT

Co sprawia, że dobrze czujemy się podczas rozmowy?

C. ZAANGAŻOWANIE

Jak chcemy uczestniczyć w warsztatach?

Prowadząca zapisuje propozycje grupy.

Kontrakt pozostaje widoczny podczas kolejnych ćwiczeń.

4. Z KIM DOBRZE MI SIĘ ROZMAWIA?

Czas: 20–25 min

Każda osoba w ciszy przypomina sobie:

Pomyśl o osobie, z którą naprawdę dobrze Ci się rozmawia.

Nie musimy mówić, kim jest ta osoba.

Następnie odpowiadamy:

- Co sprawia, że dobrze mi się z nią rozmawia?
- Jak ona słucha?
- Jak reaguje?
- Czy zadaje pytania?
- Czy daje przestrzeń?
- Czy opowiada też o sobie?
- Czego nie robi?

Z odpowiedzi tworzymy „**instrukcję dobrej rozmowy**”.

Elementy, które grupa uzna za ważne, dopisujemy do kontraktu.

5. PARAFRAZA

Czas: 20 min

Czym jest parafraza?

Parafraza to powtórzenie słów drugiej osoby własnymi słowami, aby upewnić się, że dobrze ją zrozumieliśmy.

Nie jest mechanicznym powtarzaniem.

Chodzi o **uchwycenie sensu wypowiedzi**.

Po co?

UNIKAMY NIEPOROZUMIEŃ

Sprawdzamy, czy właściwie zrozumieliśmy rozmówcę.

BUDUJEMY ZAUFANIE

Pokazujemy, że naprawdę słuchamy.

PORZĄDKUJEMY MYŚLI

Pomagamy rozmówcy nazwać to, co być może jest jeszcze nieuporządkowane.

Przydatne początki:

„Jeśli dobrze Cię rozumiem, chodzi o to, że...”

„Chcesz powiedzieć, że...”

„Z Twoich słów wynika, że...”

„Innymi słowy...”

Ćwiczenie

Jedna osoba opowiada przez około 1 minutę o czymś prostym.

Druga **nie komentuje i nie doradza**.

Jej zadaniem jest wyłącznie powiedzenie:

„Jeśli dobrze Cię rozumiem...”

Następnie pierwsza osoba mówi:

„Tak, dokładnie”

lub

„Nie do końca — chodziło mi o...”

I zamieniamy się rolami.

6. GODZINNA ROZMOWA

Czas: ok. 60 min

Każda uczestniczka bierze udział w jednej godzinnej rozmowie.

Rozmowa nie jest testem.

Nie trzeba przejść przez wszystkie pytania.

Pytania są **mapą**, a nie scenariuszem do odczytania.

Zasada:

Jeśli rozmowa płynie — nie przerywamy jej pytaniem z kartki.

KARTA ROZMOWY

TRADYCJA

Jakie są tradycje w Twoim domu?

Czy jest coś wyjątkowego, co robicie tylko Wy?

Jak wygląda?

GOSPODARKA

Co myślisz o sytuacji gospodarczej w Polsce i na świecie?

Czy dotknęła Cię kiedyś trudna sytuacja ekonomiczna?

Jak sobie z nią poradziłaś?

A jeśli czujesz, że Twoja sytuacja gospodarcza jest stabilna — co sprawia, że sobie radzisz?

STATYSTYKA

Co myślisz o „statystycznej Polce”?

Jak Twoim zdaniem wygląda?

Czy wierzysz sondażom?

Czy czytasz badania?

Jakie?

Czy statystyki i sondaże wpływają na Twoje decyzje?

PRACA

Co robisz na co dzień?

Gdzie pracujesz?

Czy wydarzyła Ci się kiedyś zabawna albo absurdalna sytuacja w pracy?

Opowiedz ją z dużymi szczegółami.

Czy uważasz się za patriotkę?

Czym jest dla Ciebie patriotyzm?

NATURA

Co myślisz o polskiej ziemi?

Czy kryzys klimatyczny istnieje?

Jaka jest Twoja relacja z naturą?

Czy pamiętasz konkretną sytuację, w której natura była dla Ciebie ważna?

KULTURA

Na jakie wydarzenia kulturalne lubisz chodzić?

Na czym ostatnio byłaś?

Jaka była najlepsza impreza kulturalna, na której byłaś?

Czym jest dla Ciebie kultura?

A czym jest kultura w Polsce?

SZTUKA

Co to jest sztuka?

Jak oceniasz sztukę w Polsce?

Jak byś ją scharakteryzowała?

Co najlepszego widziałaś?

Dlaczego to było dla Ciebie ważne?

CELEBRACJA

Czy celebrujesz życie?

Masz swoje rytuały?

Co celebrujesz?

Jak świętujesz?

Czego potrzebujesz, żeby naprawdę coś celebrować?

TĘSKNOTA

Za czym tęsknisz?

Kiedy najbardziej tęsknisz?

Co robisz, kiedy tęsknisz?

WARTOŚCI

Jakie wartości są dla Ciebie ważne?

Jakie wartości są ważne:

- w życiu?
- w pracy?
- w relacjach?
- podczas celebracji?

Jakich wartości brakuje Ci w Polsce?

Jakie wartości wyznajesz w codzienności?

RELACJE

Jaka była Twoja najlepsza randka?

A najgorsza?

Jaki masz stosunek do miłości?

Czym jest dla Ciebie przyjaźń?

Czym jest siostrzeństwo?

Z kim je czujesz?

POLSKA

Co myślisz, kiedy słyszysz „Polska wstaje z kolan”?

Jaka jest dzisiaj Polska?

Jaka jest jej tożsamość?

Jakie ma potencjały?

Jakie ma zasoby?

Czego potrzebuje Polska?

Czego potrzebuje Polka?

7. CO WYDARZYŁO SIĘ PODCZAS ROZMOWY?

Czas: 15–20 min

Po zakończeniu rozmów wracamy do grupy.

Pytania:

Jak się czułaś podczas rozmowy?

Co było łatwe?

Co było trudne?

Czy wydarzyło się coś niespodziewanego?

Czy pojawił się temat, którego się nie spodziewałaś?

Co pomagało Ci mówić?

Co pomagało Ci słuchać?

8. ZAMKNIĘCIE

Krótką zapowiedź:

Następnym razem zrobimy coś z tym materiałem.

Przejdziemy od **rozmowy do teatralnego monologu.**
